

Sygn. akt I UK 170/14

POSTANOWIENIE

Dnia 29 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania E. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 29 października 2014 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w C.
z dnia 7 listopada 2013 r., sygn. akt IV Ua (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C. wyrokiem z dnia 7 listopada 2013 r. oddalił apelację ubezpieczonej E. P. od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C. z dnia 17 kwietnia 2013 r., mocą którego zmieniono decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. z 28 października 2008 r. (którą przyznano ubezpieczonej jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy w wysokości 3.766 zł) w ten sposób, że przyznano ubezpieczonej prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy w wysokości 6.456 zł (co odpowiada 12% stałego uszczerbku na zdrowiu) i jednocześnie oddalono jej odwołanie w pozostałej części.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną ubezpieczonej. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania: 1/ art. 386 § 4 k.p.c.,

przez to, że Sąd Okręgowy nie uchylił wyroku Sądu pierwszej instancji mimo, iż Sąd ten ponownie nie rozpoznał istoty sprawy na skutek oparcia wyroku na opinii biegłych wyznaczonych bez wysłuchania wniosku stron co do liczby i ich wyboru, przy równoczesnym braku wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału; 2/ art. 382 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c., na skutek rozstrzygnięcia sprawy bez dokonania samodzielnie ustaleń faktycznych oraz samodzielnej oceny zebranego materiału; 3/ art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c., przez sporządzenie uzasadnienia wyroku w sposób uniemożliwiający kontrolę kasacyjną wydanego rozstrzygnięcia. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie na rzecz ubezpieczonej kosztów postępowania kasacyjnego.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano jej oczywistą zasadność a także występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżąca motywowała naruszeniem przez Sąd drugiej instancji przepisów postępowania, które miały istotny wpływ na wynik sprawy. W ocenie skarżącej, z mocy art. 382 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. dowody przeprowadzone w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji każdorazowo powinny być przedmiotem swobodnej oceny sądu drugiej instancji, który jako sąd orzekający merytorycznie samoistnie dokonuje ustaleń faktycznych. Sąd drugiej instancji nie może więc poprzestać na ustosunkowaniu się do zarzutów apelacyjnych i na zaaprobowaniu ustaleń sądu pierwszej instancji. Sąd Okręgowy w C. utrzymał w mocy wyrok Sądu Rejonowego pomimo, że w toku ponownego rozpoznania sprawy nie została rozpoznana jej istota, to znaczy - zgodnie ze wskazaniami Sadu Okręgowego w sprawie IV Ua (...) - Sąd powinien wyjaśnić, jak należy klasyfikować występujące u powódki skutki urazu. Ponadto zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego został wydany z naruszeniem art. 386 § 4 k.p.c. wskutek nierozpoznania istoty sprawy w rozumieniu tego przepisu, polegającej na pominięciu przez Sąd pierwszej instancji podstawy roszczenia, to jest przesłanek stanowiących o jego istnieniu. Okoliczności przytoczone przez powódkę jako podstawa orzeczenia o stopniu uszczerbku na

zdrowiu wskutek wypadku przy pracy nie zostały w ogóle rozważone przez Sąd Okręgowy w C. Wbrew zasadzie wyrażonej w art. 382 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. i art. 233 k.p.c., Sąd ten w toku kontroli instancyjnej nie poczynił własnych ustaleń faktycznych i nie dokonał wszechstronnego rozważenia zebranego materiału, poprzestając na stwierdzeniu, że w całości podziela ustalenia faktyczne i prawne Sądu pierwszej instancji i przyjmuje je za własne. W dalszej części uzasadnienia wyroku Sąd odwoławczy odnosi się już tylko do zarzutów apelacji. Z rozważań tych wynika jednoznacznie, że poprzestał na kontroli prawidłowości oceny dowodów dokonanej przez Sąd pierwszej instancji. Nie rozważył natomiast okoliczności wskazywanych przez powódkę, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy. Z treści uzasadnienia nie wynika, czy Sąd Okręgowy podziela wszystkie ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i jaki jest jego pogląd prawny. W ocenie skarżącej, ze względu na wielość opinii biegłych wydanych w sprawie i obszerną dokumentację medyczną z uzasadnienia wyroku nie można odczytać, czy Sąd Okręgowy rozważył wszechstronnie zebrany materiał, wniknął w istotę sprawy i samoistnie rozważył ją pod względem prawnym. Uniemożliwia to dokonanie pełnej oceny motywów, jakimi kierował się wydając wyrok oddalający apelację.

Odnosnie natomiast istotnego zagadnienia prawnego, skarżąca wiąże je z treścią art. 12 ust. 5 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 ze zm.) oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z art. 363 § 2 k.c. i formułuje następująco: czy w przypadku, gdy sąd zmienia decyzję organu rentowego i orzeka o prawie do dalszego odszkodowania z tytułu zwiększonego uszczerbku na zdrowiu wysokość odszkodowania powinna być ustalona według stawki obowiązującej w dacie wydania wyroku, czy w dacie wydania zaskarżonej decyzji. W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy w C. zaaprobował wyrok Sądu Rejonowego, który wysokość odszkodowania pieniężnego za dalsze 5% uszczerbku na zdrowiu ubezpieczonej ustalił według stawki obowiązującej w dacie wydania decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a wynoszącej wówczas 538 zł, podczas gdy w dacie wydania wyroku stawka za 1% uszczerbku na zdrowiu wynosiła 704 zł. Poza tym Sąd ten orzekł ponad żądanie, gdyż strona nie skarżyła decyzji w zakresie przyznanego odszkodowania za 7%

uszczerbku, lecz domagała się podwyższenia do co najmniej 45% (długotrwałego i stałego) uszczerbku na zdrowiu, to jest o 38%. Zagadnienie to jest istotne, ponieważ w orzecznictwie sądowym są rozbieżności co do zasady ustalenia wysokości odszkodowania i formułowania sentencji wyroku. Na obszarze działania Sądu Apelacyjnego w (...) do ustalenia wysokości odszkodowania przyjmuje się stawki obowiązujące w dacie wydania skarżonej decyzji ZUS, co znalazło potwierdzenia w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego w C. i uzasadnieniu zarzutu apelacyjnego. Odmienne jest w tym zakresie orzecznictwo sądów na obszarze działania Sądu Apelacyjnego w (...), gdzie za przyznany dalszy procentowy uszczerbek na zdrowiu, dalsze odszkodowanie ustala się według stawki obowiązującej w dacie wydania wyroku zmieniającego decyzję.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odnośnie tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd

odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarga kasacyjna w zakresie wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania nie spełnia wymagań stawianych temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia.

Konstruując występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne skarżąca nawiązuje do przepisów art. 12 ust. 5 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 ze zm.) oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z art. 363 § 2 k.c., których obraży przez Sąd drugiej instancji nie zarzuciła w ramach kasacyjnych podstawy naruszenia prawa materialnego i procesowego. Tymczasem przepisy, które nie zostały objęte żadną z podstaw kasacyjnych, nie mogą stanowić punktu odniesienia dla konstruowaniu przesłanek przedsądu.

Chybiona jest też teza o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej wobec kwalifikowanego naruszenia przez Sąd drugiej instancji przepisów art. 382 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. i art. 233 k.p.c. Wypada zauważyć, że przepis art. 382 k.p.c. nie stanowi samodzielnej podstawy działania sądu drugiej instancji, gdyż swoją funkcję merytoryczną (rozpoznawczą) sąd ten spełnia - w zależności od potrzeb oraz wniosków stron - stosując (przez odesłanie zawarte w art. 391 k.p.c.) właściwe przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Nie można zatem - z pominięciem wymagań przewidzianych w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. - zasadnie zarzucać naruszenia przez sąd drugiej instancji omawianego przepisu i przypisywanych temu sądowi kompetencji w postępowaniu odwoławczym. Zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. w zasadzie nie może stanowić samodzielnego uzasadnienia podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., lecz konieczne jest wskazanie także tych przepisów normujących postępowanie rozpoznawcze, którym sąd drugiej instancji, rozpoznając apelację, uchybił (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1999 r., II CKN 102/98, LEX nr 50665; z dnia 13 czerwca 2001 r., II CKN 537/00, LEX nr 52600 i z dnia 12 grudnia 2001 r., III CKN 496/00, LEX nr 53130 oraz z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 263/04, LEX nr 520044). Jeżeli podstawa kasacyjna z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. ogranicza się do zarzutu naruszenia ogólnej normy procesowej art. 382 k.p.c., to może być ona usprawiedliwiona tylko wówczas, kiedy skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie nie uzupełnił postępowania dowodowego lub pominął część zebranego materiału, jeżeli uchybienia te mogły mieć wpływ na wynik sprawy, albo kiedy mimo przeprowadzenia postępowania dowodowego orzekł wyłącznie na podstawie materiału zgromadzonego przez sąd pierwszej instancji lub oparł swoje rozstrzygnięcie na własnym materiale, pomijając wyniki postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1998 r., II CKN 815/97, Wokanda 1999 nr 1, poz. 6 oraz wyroki z dnia 16 marca 1999 r., II UKN 520/98, OSNP 2000 nr 9, poz. 372; z dnia 8 grudnia 1999 r., II CKN 587/98, LEX nr 479343; z dnia 6 lipca 2000 r., V CKN 256/00, LEX nr 52657; z dnia 13 września 2001 r., I CKN 237/99, LEX nr 52348; z dnia 22 lipca 2004 r., II CK 477/03, LEX nr 269787; z dnia 10 stycznia 2008 r., IV CSK 339/07, LEX nr 492178; z dnia 24 kwietnia 2008 r., IV CSK 39/08,

LEX nr 424361 i z dnia 24 czerwca 2008 r., II PK 323/07, LEX nr 491386). Art. 382 k.p.c. nie nakłada przy tym na sąd drugiej instancji obowiązku przeprowadzenia postępowania dowodowego, lecz sąd ten jest władny samodzielnie dokonać ustaleń faktycznych, bez potrzeby uzupełniania materiału dowodowego zebranego przed sądem pierwszej instancji.

W rozpoznawanej sprawie skarżąca łączy zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. z zarzutem obrazy art. 233 § 1, a także art. 328 § 2 k.p.c.

Godzi się zatem przypomnieć, że wprawdzie treść oraz kompozycja art. 398³ k.p.c. wskazują, iż generalnie dopuszczalne jest oparcie skargi kasacyjnej na podstawie naruszenia przepisów postępowania, to jednak z wyłączeniem zarzutów dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów, choćby naruszenie odnośnych przepisów mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Inaczej mówiąc, niedopuszczalne jest oparcie skargi kasacyjnej na podstawie, którą wypełniają takie właśnie zarzuty. Mimo że art. 398³ § 3 k.p.c. nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, to nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., albowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2010 r., II PK 96/10, LEX nr 687025, z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405, czy też z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366).

Z kolei co do zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., trzeba pamiętać, że przepis ten może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną wtedy, gdy uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji nie posiada wszystkich koniecznych elementów lub gdy zawiera kardynalne braki, które uniemożliwiają kontrolę kasacyjną. Chodzi o sytuację, gdy treść uzasadnienia orzeczenia uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania wyroku (orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1997 r., I CKN 312/97; z dnia 19 lutego 2002 r., IV CKN 718/00; z dnia 20 lutego 2003 r., I CKN 656/01 i z dnia 22 maja 2003 r., II CKN 121/02, niepublikowane oraz z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999 nr 4, poz. 83; z dnia 9 marca 2006 r., I CSK 147/05, LEX nr 190753 i z dnia 9 lipca 2008 r., I PK 2/08, LEX nr 497691). Przepis art. 328

§ 2 k.p.c., zastosowany odpowiednio do uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji (art. 391 § 1 k.p.c.), oznacza, że uzasadnienie to nie musi zawierać wszystkich elementów uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji, ale takie elementy, które ze względu na treść apelacji i na zakres rozpoznawanej sprawy, wyznaczony przepisami ustawy, są potrzebne do rozstrzygnięcia sporu przez tenże sąd (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2007 r., II CSK 244/07, LEX nr 487508). W sytuacji, gdy sąd drugiej instancji nie uzupełnia postępowania dowodowego ani, po rozważeniu zarzutów apelacyjnych, nie znajduje podstaw do zakwestionowania oceny dowodów i ustaleń faktycznych orzeczenia pierwszoinstancyjnego, może te ustalenia przyjąć za podstawę faktyczną swojego rozstrzygnięcia. Wystarczające jest wówczas, by stanowisko to znalazło odzwierciedlenie w uzasadnieniu orzeczenia sądu odwoławczego (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2000 r., I CKN 356/98, LEX nr 50863 i z dnia 17 lipca 2009 r., IV CSK 110/09, LEX nr 518138).

Tak właśnie postąpił Sąd Okręgowy, dzielając i przyjmując za własne ustalenia faktyczne i wnioski prawne Sądu Rejonowego, czemu dał wyraz w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Niesłuszny jest zatem zarzut kwalifikowanego naruszenia powołanych przepisów przy ferowaniu zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia.

Reasumując: wobec niewykazania istnienia powołanych w skardze kasacyjnej przesłanek przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.